

НИШТАВОСТ ОДРЕДБЕ УГОВОРА О КРЕДИТУ О ИНДЕКСИРАЊУ ДИНАРСКОГ ИЗНОСА КРЕДИТА ПРИМЕНОМ КУРСА CHF

Одредба уговора о кредиту којом је уговорена индексирани динарски износа кредита и обавезе корисника кредита применом курса CHF захваћена је разлoзима за ништавост када је давалац кредита тиме за себе уговорио корист која је у очигледној несразмери са оним што је дао кориснику кредита, а да га није унапред на прихватљив начин упозорио на све последице које могу произићи из такве уговорне одредбе.

Из образложења:

„Према чињеничном стању утврђеном од стране другостепеног суда у поновљеном поступку, парничне странке су закључиле Уговор о кредиту број Л20-340/07 од 12.06.2007. године, чија је намена била исплата извођачу радова по уговору о извођењу радова на изградњи хладњаче, и то тако што је тужени обезбедио дугорочна кредитна средства у износу од 752.000,00 CHF, што је у динарској противвредности износило 35.416.041,60 динара према утврђеном продајном курсу туженог на дан пуштања кредита у течај. Парничне странке су уговориле да тужилац износ одобреног кредита врати у периоду од 30.09.2007. године до 31.07.2017. године, уз месечни обрачун камате. Тужилац је извршио све своје обавезе према туженом тако што је дана 03.08.2017. године уплатио и последњу рату по наведеном уговору о кредиту. На основу тог уговора тужилац је туженом платио укупно 1.042.767,88 CHF у динарској противвредности, у ком износу је садржан износ главнице од 752.000,00 CHF по продајном курсу туженог. Тужилац је у току уговореног, десетогодишњег рока отплате кредита исплатио туженом укупно 68.166.666,53 динара. У периоду од 16.12.2005. године до 12.06.2007. године тужени је прибавио 69.000.000,00 CHF, обезбедио је депозите домаћих банака и конвертовао део сопствених средстава, односно у датом периоду располагао је са 237.832.270,00 CHF, тако да предметни кредит чини 0,315% износа CHF којима је тужени располагао у периоду пре пуштања у коришћење предметног кредита. Закључак је првостепеног суда да је тужени прибавио потребна девизна средства у истој валути, поводом конкретног уговора о кредиту, те је и сам трпео валутни ризик за све време трајања уговора о кредиту. Првостепени суд је утврдио да је тужилац закључење предметног уговора са туженим изабрао јер је нашао да је то за њега најповољнија опција, пошто је претходно прибавио понуде и других банака и да је у складу са тим поштована процедура преговарања и уговарања, те је свесно изабрао закључење уговора са валутном клаузулом и свесно се определио и прихватио закључење уговора у коме ће као валориметар служити CHF, па је и скупштина тужиоца донела одлуку о прихватању закључења предметног уговора. У тренутку закључења уговора није постојала било каква околност којом је била искључена аутономија воље тужиоца за реализацију уговора индексираним у валути CHF, тужени није искористио тужиочеву неупућеност, нестручност и неразумевање монетарних токова. Наступање светске економске кризе, са свим њеним последицама које укључују и слабење EUR према CHF није била предвидива и није могла бити позната туженом у време закључења уговора о кредиту. Надаље, тужени није за себе уговорио корист која је у очигледној несразмери са оним што је дао тужиоцу, с обзиром да је уговорена уобичајена уговорна камата од LIBOR плус 6% на годишњем нивоу за ову врсту валуте.

Другостепени суд је о тужбеном захтеву за утврђење ништавости уговорне одредбе о индексирању динарског дуга применом курса CHF, која је садржана у одредби члана 1. тачка 1. Уговора о кредиту број Л20-340/07 од 12.06.2007. године, одлучио на основу утврђења првостепеног суда да је Уговором о дугорочном кредиту број Л20-340/07 од 12.06.2007. године, одредбом члана 1. тачка 1, тужени одобрио тужиоцу дугорочни кредит у износу од CHF 752.000,00 у динарској противвредности утврђеној применом куповног курса туженог на дан пуштања кредита у течај, док се одредбом члана 1. тачка 2. уговора обрачун дуговане главнице и камате врши у CHF, а плаћање ових износа врши у динарској противвредности CHF утврђеној применом продајног курса туженог на дан плаћања, а обрачун накнаде, једнократне накнаде и свих плативих износа предвиђених овим уговором врши у CHF, а плаћање ових износа у динарској противвредности CHF утврђеној применом продајног курса Народне банке Србије на дан обрачуна накнаде. Другостепени суд не прихвата за правилан став првостепеног суда да није ништава сама уговорна обавеза о индексирању динарског дуга применом курса CHF која је садржана у одредби члана 1.1. наведеног уговора. На основу утврђеног чињеничног стања другостепени суд закључује да у конкретном случају није испуњен један од два основна услова за пуноважност предметне уговорне одредбе којом је уговорена индексирања у CHF, конкретно да тужени није доказао да је тужиоцу као кориснику кредита пре закључења уговора доставио потпуну писану информацију о свим пословним ризицима и економско-финансијским последицама које ће настати применом такве клаузуле...

Представници туженог су у представљању понуде указали на позитивне стране закључења уговора обезбеђеног валутном клаузулом у CHF у смислу ниже каматне стопе, али то указује да је тужиоцу уговор понуђен управо са образложењем да ће на тај начин остварити најповољније економски ефекат у ситуацији када је имао потребу да прибави новчана средства закљученим уговором о кредиту, а што свакако подразумева и одређене трошкове на страни тужиоца. Међутим, по оцени другостепеног суда, указивање на предности закључења уговора обезбеђеног валутном клаузулом у CHF од стране туженог, значи да је тужени управо предочио тужиоцу да је такав уговор за њега најповољнији, а не и да га је упознао и са свим економско-финансијским ризицима које ће преузети закључењем таквог уговора...

Надаље, другостепени суд утврђује да приликом закључења уговора тужени тужиоца није упозорио да закључење уговора који за валориметар има CHF, а не EUR, може довести до значајних економско-финансијских последица услед могућности неконтролисане промене у висини курса ове валуте, о чему је изостало и усмено обавештење од стране туженог...

На основу утврђења о изостанку писане информације како је напред наведено, другостепени суд је утврдио ништавост уговорне одредбе уговора о кредиту о индексирању динарског дуга применом CHF, као противну императиву поштовања основних начела облигационог права прописаних одредбома члана 12., 13., 14., 15. и 16. Закона о облигационим односима у вези са одредбом члана 103. истог закона...

...Ревизијски суд оцењује за правилно утврђено чињенично стање и правилне чињенично-правне закључке другостепеног суда, на темељу којих је другостепени суд донео правилну одлуку о делимичној ништавости предметног уговора о кредиту, конкретно одредбе о валоризацији износа кредита и обавеза тужиоца применом курса CHF, те о обавези туженог да тужиоцу врати по том основу примљени износ новчаних средстава. Одредбом уговора која је захваћена разлозима за ништавост, тужени је за себе

уговорио корист која је у очигледној несразмери са оним што је дао тужиоцу, и с обзиром на уобичајену уговорну камату, а да није унапред на прихватљив начин упозорио тужиоца на све последице које могу произићи из такве уговорне одредбе. Иако није вишеструко увећана обавеза тужиоца према туженом применом спорне уговорне обавезе, на чему инсистира тужени, обавеза тужиоца је у односу на давања туженог, и применом камате коју је тужени уобичајено уговарао за сличну врсту кредита, али индексираних валутом EUR, ипак несразмерно већа, што је егзактно утврђено у поступку, чиме је дошло до повреде начела једнакости узајамних давања, и одступања од обавезе примаоца кредита да даваоцу кредита, банци, врати добијени износ новца, како је то правилно расправио другостепени суд, правилном применом одредбе члана 15. у вези члана 1065. Закона о облигационим односима. Ревидент неосновано оспорава полазну тачку за обрачун висине дуга тужиоца из уговора о кредиту, применом курса евра на дан закључења уговора о кредиту, зато што се управо на тај дан одмерава вредност новца који је тужилац примио, ради успостављања сразмерности у узајмним давањима и ради правилне примене одредбе члана 1065. ЗОО, према којој се корисник кредита обавезује да банци врати добијени износ новца. Касније промене у курсу одразиле су се на вредност износа који је тужилац вратио туженом, по курсу који је важио у време враћања. Јесте битна чињеница да тужени није доставио тужиоцу писану информацију о свим пословним ризицима и економско финансијским последицама које ће настати применом клаузуле о индексацији дуга применом курса CHF. У чињеницама на који начин је дошло до уговорања нема таквих околности према којима би се могло закључити да у конкретном случају таква писана информација није била потребна, или да тужена банка као специјализована финансијска организација исте није могла и морала предвидети и о томе упознати корисника кредита пре закључења уговора. О свему овоме је другостепени суд исцрпно образложио своје закључке, на начин који прихвата ревизијски суд. Оваква обавеза банке утемељена је у одредбама члана 12. Закона о облигационим односима. Како је изостало такво обавештавање тужиоца, од стране туженог, правилно је другостепени су оценио да је конкретна одредба уговора ништава, применом члана 103. Закона о облигационим односима, те је о извршавању уговора, као целине, одлучио правилима конверзије, уз очување једнакости узајамних давања – тржишне вредности датог кредита утврђене на основу званичног средњег курса евра на дан закључења уговора уз исплату камате у висини одређеној уговорима о кредиту исте врсте и трајања, закљученим са валутном клаузулом у еврима између истог даваоца кредита и других корисника кредита чије се дуговање утврђује применом званичног средњег курса евра. Последично, правилно је тужени обавезан да тужиоцу врати износ који је остварио преко утврђене еквиваленције датог кредита уз одговарајућу камату.

Са изнетог је ревизија одбијена, као неоснована, применом члана 414. Закона о парничном поступку.“

(Сентенца из пресуде Врховног суда Прев 1418/2023 од 26.10.2023. године, утврђена на седници Грађанског одељења од 5.11.2024. године)